

КОЛЕКТИВ

ЛИСТ РУДАРСКО - ТОПИОНИЧАРСКОГ БАСЕНА БОР

www.rtb.rs

Број 2183 • Година LXI • Лист излази месечно • Петак, 17. октобар 2008. • Примерак 25 динара

ISSN 1452-9025
9 771 452 9020 06

КОЛЕКТИВ
НА САЈТУ

Хирови тржишта "отимају" Басену милионе долара прихода

СЕПТЕМБАРСКИ РЕКОРД У СЕНЦИ ПОЈЕФТИЊЕЊА

Прошломесечну производњу од 1.822 тоне сопственог бакра сачекала ниска цена. – Ако се настави њен пад Басен ће морати краткорочно да се задужи ради очувања ликвидности. – Предстоји "стезање каша" нарочито у области материјалних трошка.

- Очигледно је да светска финансијска криза има драматичан ток и већ је погодила берзе – додаје генерални директор. - Бакар је берзанска роба и цена од пет хиљада долара по тони на граници је рентабилности и за много веће компаније од РТБ-а Бор. Јер, наша цена коштања, која се креће од пет, у "В. Кривељу", до седам и по хиљада долара по тони като-

де у преради шљаке, већа је од садашње продајне цене бакра, па је јасно да РТБ са њом не покрива трошкове пословања. Зато ћемо одмах морати да почнемо са "стезањем каша", нарочито у области материјалних трошка.

Наставак на страни 2.

При kraju монтажа нових дампера

ЈОШ ГУМЕ, ПА НА КОП

Шлепер по шлепер, у радионицу старог борског копа пристигли су из Антверпена сви делови, сем гума, за два нова тешка камиона. Њихова монтажа је при kraju и чекају се још гуме, па да појачају флоту дампера на кривељском копу у настојању да се тамошња производња, после добра година, постепено врати у пројектоване оквире од осам милиона тона руде годишње.

Монтира се по 12 сати дневно, у две групе, паралелно оба возила и до сад је ишло одлично захваљујући људима који годинама раде на одржавању камиона. Како нам рекоше, за њих ово није ништа ново и возила ће ускоро кренути у пробни, а онда и редован рад на копу рудника „Велики Кривељ“. Исто оваква два возила добио је и Рудник бакра Мајданпек.

Реч је о моделу HD 1500 марке „комацу“, са моторима од 1.048 киловата или 1.400 коњских снага. После дужег времена у РТБ су стигли камиони аутоматских мењача са седам брзина и електронском контролом. Тежина празног камиона је око 105 тона, његова носивост је 144, што значи да је возило са теретом тешко око 250 тона.

Л.А.

61 година
„Колектив“

Хирови тржишта “отимају” Басену милионе долара прихода

СЕПТЕМБАРСКИ РЕКОРД

Наставак са стране 1.

Овде се мисли на рационалну потрошњу оних инпута који су велика ставка у издацима - електрична енергија, нафта, челици у флотацијама, мазива, производне и непроизводне услуге, где је нужно одмах смањити трошкове. Примера ради, само за потрошену електричну енергију у септембру стигла је фактура од ЕПС-а на 145 милиона динара! Издаци за нафту су такође велики, па је и ту могуће уштедети, а велика је и потрошња челичних кугли и шипки које су на трећем месту у трошковима. "Цену бакра не одређујемо ми, већ светско тржиште и зато се морамо усмерити на ово на шта имамо утицаја" – каже директор.

Тако је још пре неколико месеци покренута набавка компензатора чијом се уградњом потрошња реактивне електричне енергије може знатно смањити. Најављује се и смањење других трошка, пре свега нематеријалних који нису приоритетни, па чак и производње која је нерентабилна, уз повећање оне која је рентабилна. То значи да ће се у "Кривељу" већ почетком идуће године ићи на пројектовани капацитет од осам милиона тона који је овај рудник имао у најбољим временима. Та производња најмање кошта и са њом се може пословати и кад је цена бакра испод 5.000 долара, али "Кривељ" не може у кратком времену које је пред нама

дати више од тих осам милиона тона руде годишње. То је 20-ак хиљада тона "црвеног" метала, али недовољно да цела линија бакра ради рента- билно.

-Имамо превелику цену металуршке прераде која по тони катоде кошта око 1.500 долара, док је актуелна светска цена прераде концентрата до катодног бакра мања од 300 долара! Погледајте онда колико смо пута скупљи – наглашава Џонић. – И, ако морамо да радимо услужну прераду за 300 долара по тони бакра, а нас то кошта 1.500, онда је то чист губитак, гледано економски. Међутим, кад се гледа технолошки, ако Топионица нема 20.000 тона концентрата месечно, она ради нерентабилно, угрожава се стање агрегата, погоршавају еколошке последице и повећавају укупни трошкови прераде. Зато треба наћи праву равнотежу и превазићи тај технолошко-економски проблем у новонасталим околностима.

Детаљнији подаци које смо добили од мр **Милана Дејановског**, в.д заменика генералног директора РТБ-а за производњу и маркетинг, показују да је "Велики Кривељ" у септембру дао 1.153 тоне бакра у концентрату, што је веома добар резултат; Јама 96 тона, што је нешто испод планираних месечних количина, док је из шљаке произведено 188 тона. Тако је учинак Рудника бакра Бор 1.437 тона, а из РБМ-а је стигло 385 тона бакра у концентрату. Из флотација је изашло

близу 14.000 тона сопственог концентрата, а прерађено је и око 4.500 тона увозног, што је створило малу резерву да се октобар почне како треба. У Топионици је прерађено око 15,5 хиљада тона концентрата и укупно произведено 2.517 тона катодног бакра, од чега је око 1.550 тона из сопствених сировина. Према плану за октобар, из оба рудника треба да изађе 100 тона више него у септембру (1.924 тоне), а можда ће се достићи и 2.000 тона бакра у концентрату, што одавно није било. Очекује се око 2.900 тона катода, од чега ће из сопствених сировина бити до 1.700.

-Створили смо све услове - каже мр Дејановски - да до краја године из наших рудника, а првенствено из "Кривеља" (где је раскривено доста

руде) и РБМ-а (где се гради траса за испумпавање воде из Ј. Ревира и припрема раскривање Андезитског прста), добијамо 1.800 до 2.000 тона бакра у концентрату и око 1.700 тона сопствених катода месечно. Међутим, услед финансијског краха на Западу, цена бакра на берзи није добра јер су (за)стали кредити, стамбена изградња, електро и аутомобилска индустрија. Тако нам сада, када смо уз много напора и инвестиција - багер, булдожери, трећа секција, јаловиште, нови дампери - повећали производњу, хирови тржишта "отимају" скоро три хиљаде долара по тони, што помножено нашом продукцијом показује милионе долара прихода мање.

Љ. Алексић

Уз 61. рођендан најстарије привредне новине у земљи

„Колектив“ on line

РТБ. – Можда ће и нешто пре првоћ новембра, када му је 61. рођендан, најстарије фабричко гласило на савремен начин превазиђи хендикет једномесечног појављивања пре чишаошима. Затоселни у РТБ-у, поштовао они млађи који су блискији са комијућерима, мали ће, посредством иншернета, да дођу до информација из комбинација бакра чим оне буду постављене на његове „on line“ странице у саставу сајта Рударско-штапоничарског Басена Бор (www.rtb.rs). Јер, у условима када РТБ све више настоји да се ослања на сопствене снаге да би стабилизовао производњу, обнављао опрему, иновирао знање запослених и обезбедио расподелу стандарда, расподеле значај информисања запослених и шире јавностим о штим активносима и ставовима РТБ-а. Ошуда је побољшање доспушности информација свакако

тожељно и од користи.

Овакво „издање на снагу“ има шек двадесетак листова у земљи и оно је велика снага и за много ширажније новине него што је „Колекцијив“. Редакцији и читаоцима на интернету ускоро ће се омогућити сви програмски и технички услови које имају и много ажијуелније дневне

List Radniko-nogometnog bazara Bor
web izdaje

КОЛЕКТИВ

- Тимови
- О басену
- Адми.
- Радој.
- Контакт

Стране

- Надворе
- О колективу
- Архив
- Аватар
- Контакт

Тековни

Јесна стиле, високога јесни
Подим да превитанарије
Десет одсто више бакра
Објектима са дну
Нова опрема воде огњеснада
Металургија усвојила
помоћни

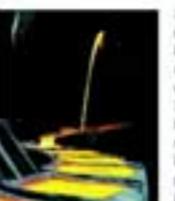
Мажданици умети Радника
Маклј је у моду

Прве артиљаде изненадавају
са експлозијама струјају
партнерство са RTB-ем

Радио дига вишенасе RTB-у
и RTM преводење „флете“
рећих камара

Deset odsto više bakra

81. септембар 2008.
Односници олакшавају радове и металургија

За овој месец у мајданскограду је производња преведена на 11.397 тона бакра у концентрату, односно дистрикт одсто више него та која је уточ вест. Радници у Бору дели су се по броју угасата 8.212 тона, а мајдански „Јудији“ 3.123 тона „изгубеног металла“. Конвјекцији превитанарији бор ће сагодинствити у овом периоду јер је радио од почетка године дат 3.234 тона бакра у концентрату. Највећи помак у односу на прошлу годину, међутим, забележен је у априлу. Од почетка до угаса остале године, преводњак ове технологије изненадавају ову да донесе до 1.820 тона.

Технолошка и иновација је, у драге ствари, у периоду пасо-вергут производња 22.371 тона котролиран бакар и то 13.821 тона из угасеног рудника, дјака и вертикалне шахте, а 8.218 тона преводњак тадаје концентрату. Јасно је да угаса TIR-је да 2.281 тона електричног бакра. Остало подсећајује усвојак концентрате и у том периоду заустављају да преводеју све 1.870 тона котролираног и 1.338 тона из шахтних шахти.

Борскији у Бору и Мајданскограду изненадавају да преводе 1.403 тона бакра у концентрату. RTB-у високога десет 138 тона (Криве) 056, Јесна 126, дјака 312, дак је у Маданском стапа 200 тона.

новине, а подразумевају претраживање текстова, архивирање и осмешавање. Штампано издање листа задржаће месечну динамику доносећи оно што време није „прегазило“, оно што је најважније и заједничко да се нађе међу коришћама једног новековног историје рудника бакра, злата и сребра. Тако ће, користећи ново и стварно, првоје новинаре - колико данас шише, илуструје и уређује

овати привредни лист - наставојаши да професионално пратиш њословљење, транзицију и нешто продужену приватизацију гиганта, рачунајући на отвореност извора информисања као најбољији са појарачима.

Посећамо да је досад изашло 2.183 броја „Колекшива“ укупног штапажа преко 20 милиона премера-ка, са преко 170.000 информација и више од 20.000 фотографија. За

шесћи деценија посвећења добио је високе награде и признања. Осим што је камен-међаш развоја јавног информисања у Бору, из која су израсли борски радио и телевизија, био је и расадник новинара. Многи од њих овде су починjали и брусили свој симпл, професионалну одговорност за написану и моралну за ненаписану реч и усјешино настављали у редакцијама престоничких медија. "Колектив" је уређивало 12 главних уредника, а свој, рекли бисмо живојнији штраг, на његовим страницама осмавило је преко 50 новинара, пет техничких уредника, три фотографа-портера. Био је отворен не само за реч радника, већ и ауторске написе инжењера, директора, научника, књижевника...

Делени судбину Васена и сам је бележио усјоне и пајдове, али му се најштеже може осјориши улога верног хроничара РТБ-а. То је, можда, његова најдубља мисија коју недоволено поштврђују све бројније књиже и монографије о руднику и Бору које без икаквог подозрења буквально извиру са његових страница и што са неким новим „ауторским“ поштишима!??

Лъ. Алексић

Оверене лежишта минералних сировина обезбеђују комбинату дугорочну егзистенцију

Још милион тона бакра!

РТБ. - Након једновековне експлоатације руде бакра у мајданпешком и борским лежиштима, оверене рудне резерве „Јужног ревира“, кривельског копа, јамског рудног тела „Брезаник“ и техногеног лежишта шљаке, крију у недрима још 722.816.167 тона руде бакра. Ово кажу билансне, док експлоатационе резерве гарантују да се из ових лежишта може извући 271.236.519 тона. Узимајући у обзир да један од елемената пословања РТБ-а Бор дефинише просечан садржај „црвеног метала“ у руди од 0,36%, бакар који се може добити прерадом ове количине руде, тежак је, по експлоа-

тационим резервама, безмало милион тона. Те исте резерве носе у себи 36 тона злата и 251 тону сребра.

Рашчлањено на поменута лежишта (само та!) оверене резерве руде бакра (А+Б+Ц1 категорија), у контури граничног садржаја 0,20% бакра, у „Великом Кривељу“ износе 163.875.810 тона. Тамо је просечан садржај бакра 0,322%, а експлоатационе резерве износе 527.680 тона бакра, 11 тона злата и 63 тоне сребра.

Руда која, према потврђеним резервама, може да се експлоатише у „Јужном ревиру“ тежи скоро сто милиона тона. Просечан садржај бакра у њој је 0,398 одсто, тако да мајдан-

И то није све

У басенске скуне „свио“ се и рудник бакра „Церово“. Производња је тамо 2002. године привремено заустављена због ниске цене бакра на светском тржишту у то време. Када је рудник престао да ради, конзервирано је и флотацијско постројење, а са њега су, временом, посекидани делови агрегата и уграђени у остале флотације РББ-а. - Планирамо да врло брзо поново покренемо производњу у овом руднику и да, уз мала улагања, дођемо до тамошњих резерви бакра – каже Драган Бојовић, први човек борских рудника и додаје да су 17. априла ове године оне и оверене у Министарству рударства и енергетике. – Лежиште „Краку бугареску“ – „Цементација (Церово 1 и 2)“ носи билансне резерве руде од 45.800.129 тона, односно 141.353 тона бакра. Експлоатационе износе 96.500 тона бакра, 38 тона сребра и три тона злата. Резерве руде оверене су на 31.563.127 тона, а просечан садржај „црвеног“ метала је 0,3% - подвлачи директор.

Комплексу „Церова“ припада и „Церово – примарно“, а Бојовић каже да су његове експлоатационе резерве 88.749.963 тона руде, са просечним садржајем бакра од 0,36%. - Ово лежиште има, тврди он, 320.000 тона бакра, 94 тона сребра и 15 тона злата.

Оверене билансне резерве руде бакра у руднику "Велики Кривељ" премашују 465 милиона тона

печки који може да да још 387.105 тона бакра, 22 тона злата и 144 тоне сребра. Билансне залихе, међутим, кажу да ово лежиште има скоро 245 милиона тона руде, односно 848.530 тона бакра, 46 тона злата и 351 тону сребра.

Експлоатационе резерве руде бакра у јамском рудном телу „Брезаник“ износе 1.022.531 тону. Руда је тамо богатија бакром, с обзиром на то да је садржај овог метала у руди 1,207%. На основу датих показатеља, „Брезаник“ може да пружи 12.339 тона бакра, 262 килограма злата и не-пуне две тоне сребра.

Оверене експлоатационе резерве шљаке казују да се из ове техногене сировине може извући 65.715 тона бакра, две и по тоне злата и 41 тона сребра.

Једини српски произвођач бакра и племенитих метала, РТБ, може, дакле, да рачуна на сигурних милион тона бакра. Ако овој бројци додамо и оверене резерве рудног тела „Борска река“, доћи ћемо до фантастичних 2,6 милиона тона бакра! „Борском реком, наиме, за сада „плове“ само билансне резерве које „тврде“ да на дубини до хиљаду метара има 319.969.179 тона руде, са садржајем бакра у њој од 0,5%. Колико се подземном експлоатацијом може добити још увек није потврђено, али билансне резерве кажу да у „Борској реци“ има 1.601.091 тона бакра, 65 тона злата, 517 тона сребра и 11,5 тона молибдена.

Г. Тончев Василић

Италијански Pometon SPA спреман на нове инвестиције у Бору

Чекају разрешење статуса Басена

“Осим повећања постојеће производње ми бисмо мало променили правац улагања и то у постројење за производњу атомизираног бакарног, а дугорочно и гвозденог праха – рекао нам је Ђовани Белин, председник Одбора мешовитог предузећа “Пометон-ТИР”. – Борани на путу да до краја године произведу редних 1.000 тона праха

мо и име новог инвеститора у Басен, да знамо ко ће то бити. Јуче смо били у Агенцији за приватизацију и тамо су нам рекли да су веома задовољни ако ће Pometon још инвестирати у Бору. Али, нама је неопходно да зна-мо ко ће бити нови власник или стратешки партнери Басена. Надам се да ћемо то знати за неких шест месеци до годину дана. А, ми бисмо, осим повећања производње бакарног праха, овде мало и променили правац улагања јер планирамо да инсталира-мо постројење за производњу и ато-мизираног бакарног праха. Дугорочно, размишљамо и о постројењу за производњу праха гвожђа.

Овако је Ђовани Белин, председник УО јединог мешовитог предузећа у Бору, које од 2003. године под називом “Пометон ТИР” производи бакарни прах, формулисао намере већинског власника из Венеције да овде настави са улагањима.

-У Агенцији су информисани да нема могућности за озбиљније инве-стије док се не склопи уговор са стратешким партнериом – додаје Чедомир Думитрашковић, директор „Пометон ТИР“-а. - Али, у односу на

Седница Управног одбора "Пометон ТИР"-а

претходне методе приватизације, ова фирма је сада у бољој позицији, пошто се очекује да држава има удео у власништву над РТБ-ом, па се може очекивати њена сагласност за инве-стије Пометона, а тако и гаранције за оно што овде уради. Иначе, Pometon SPA има алтернативе у снабдевању бакром, поменута је Пољска, али су они, због близине, дугогодишње са-радње и створеног поверења окренути Србији, тако да је сада на потезу више држава него неко од нас овде. А тим улагањима запослило би се још

радника. Економска криза у свету није мимоишла велике потрошаче бакарног праха (автомобилска инду-стија и бела техника), али ћемо по-стојећу производњу одржати до разрешења статуса Басена. Целе прошле године произвели смо 727 тона праха, а до 15. октобра ове 774, што је највише откад је формирано предузеће. Веома добри су изгледи да годину завршимо са близу 1.000 тона, што је знатна количина.

Љ. Алексић

Ђовани Белин

ТИР. - Задовољан сам доса-дањом сарадњом и пословањем. Ве-рујем да је будућност добра и видим је као такву. Међутим, тренутно по-стоји неизвесност, односно проблем који је везан за пиватизацију РТБ-а. Pometon SPA има могућности да овде још улаже, али је неопходно да има-

На кривељском копу раскривене знатне количине руде

Докопали се 20 милиона тона руде

Просечни садржај бакра у њој је 0,28 одсто. - Небојша Буђан истиче да су месечне количине бакра повећане за трећину и да ће у октобру производња износити рекордних 1.200 тона бакра у концентрату. - Када за два нова и два постојећа дампера стигну гуме, флота од 10 возила поправиће и учинак на јаловини, каже Јовица Радисављевић

РББ.- Руду са кривељског копа у новембру ће превозити десет дампера, а свима ће бити пуне корпе јер је у тзв. трећем захвату ослобођено 20 милиона тона руде! До краја овог месеца би, наиме, требало да стигну ситнији делови и гуме за два нова тешкаша, па ће се и они придржити флоти која броди Кривељом.

- Некако смо успели да „прогутамо“ лошију руду коју смо имали до недавно, тако да смо се сада докопали оне са просечним садржајем метала од 0,28 одсто. Раскривено је 20 милиона тона такве руде, што је доволјно за несметан рад у наредне три године. Први резултати експлоатације видели су се у септембру када је из флотације изашло 1.100 тона бакра у концентрату, највише од почетка ове године. У октобру ћемо и тај рекорд оборити и достићи 1.200 тона.

Ако узмемо у обзир да је просечни месечни учинак „Кривеља“ у 2008. години био 730 тона бакра, „скок“ од 400 тона који чинимо у последњем кварталу године, драстично ће поправити и онако добру слику из „Кривеља“. Производњу смо сада, фактички, повећали за трећину – каже Небојша Буђан, помоћник директора

На кривељском копу ускоро ће радити 10 дампера

ра Рудника бакра Бор за површинску експлоатацију.

Свему овоме „кумовала“ је, у најпозитивнијем смислу речи, и недавно пуштена у рад трећа секција кривељске Флотације, па ће сва руда бити на време и прерађена. Тамошњи флотери сада дневно прерађују 21.000 тону руде. - За девет месеци „Кривељ“ је

дао 6,8 милиона тона ископина. Од тога је три милиона тона раскривке, а 3,8 милиона тона руде. Из Флотације је у истом периоду изашло близу седам хиљада тона бакра у концентрату, односно 500 тона више него прошле године. Илустрације ради, деветомесечни учинак овог копа већи је за 700 тона од оног који је

остварен у Мајданпеку, Јами и на љавици заједно – истиче Буђан.

Управник кривељског копа Јовица Радисављевић напомиње да ће, тек када буде решен и хроничан проблем недостатка гума за дампере, задовољно трљати руке. - Чекамо да нам стигну пневматици за два нова камиона, а поред тога имамо још два возила у потпуно исправном стању, која такође чекају на гуме. Када се десет камиона буде „закотрљало“ копом стабилизованијем и рад на јаловини који смо у септембру запоставили како бисмо напунили сва три флотацијска млина. Прошлог месеца смо, зато, дали само 200.000 тона раскривке, а 600.000 тона руде. Међутим, пошто су гуме за нове камионе на путу, очекујем да ћемо са њима моћи да остваримо план ископина за октобар који је „тежак“ милион тона (600.000 тона руде и 400.000 тона јаловине). До краја овог месеца остајемо и на „захвату 2“, а потом сву механизацију селимо на трећи захват где ћемо, поред постоећих радова на две-три етаже, отворити и коту 245 – закључио је Радисављевић.

Г. Тончев Василић

У Фабрици креча „Заграђе“ надају се приватизацији

Време је за продају

Управник Фабрике неметала сматра да је дошло право време да се „Заграђе“ приватизује. - Фирма „Кармез“ из Белгије озбиљна у намери да купи борску кречану и модернизује је. - Иако је недавно у рад пуштена и друга кречна пећ (Ф2), производња ће се и даље обављати у само једној. - За опоравак пећи Ф1 потребно минимум 12 милиона динара

РББ.- За фабрику креча „Заграђе“ слободно се може рећи да је РТБ у малом. Има коп и класичну површинску експлоатацију, прераду која се обавља у јамским условима (због поткопа дужине 150 м), припрему, а ту је и пећ која ради на температури од 1400 степени и у којој се због гасова, малтене, обавља исти посао као и у топионичкој. Постоје, у ствари, четири кречне пећи, по две на угља и мазут. Оне на мазут, у којима се такође производи комадни креч, престале су да раде ратне 1999., а до 29. септембра ове године радила је на угљу само пећ Ф1. Тада је пуштена у рад и друга (Ф2), што је био повод да обиђемо ову фабрику неметала која послује у саставу борских рудника бакра.

- Ми јесмо недавно пустили пећ Ф2, али ћемо врло брзо зауставити Ф1 због великих оштећења радног и изолационог слоја на њој. Тада ће се појавити проблем јер, ако раде три секције у кривељској флотацији, не знам како ће бити надомештена потребна количина комадног креча који се користи у флотирању. У последњих неколико дана „Кривељ“ приликом припреме минералних сировина дневно потроши око 120 тона креча, а нормална производња овог материјала у једној пећи износи до 78 тона на дан – забринут је Славко Вукосављевић, управник Фабрике у Заграђу.

На наше питање да ли евентуални проблем може да се реши ремонтува-

њем пећи Ф1 Вукосављевић одговара да је то тешко оствариво с обзиром на чињеницу да на домаћем тржишту више нема адекватног материјала. - Арапијеловачки шамот је престао да ради, а краљевачки Магнохром нема ту врсту цигли. Оне би требало да стигну из иностранства, и док би се неопходан материјал набавио и обавили грађевински и машински радови, протекло би сигурно шест-седам месеци. Посебна прича су финансије јер ремонт кошта 150 хиљада евра или 12-ак милиона динара и то само грађевински радови. Морамо зато да рачунајмо да ће у будуће радити опет само једна пећ, а њен дневни учинак, убеђују ме моји сарадници, може да буде незнатно поправљен уколико се због ремонта активност комадног креча подигне са 60 на 80 одсто.

„Зрели“ за продају

- Посматрајући све ово, мислим да је Фабрика „зрела“ за продају из једног једноставног разлога. Лакше је купити од некога производ који дефинишете унапред. Рецимо, тражите комадни креч са 85 посто активности, а ако не добијете такав платиће вам пенале. Имате 114 радника мање (толико је тренутно запослених у Кречани) и ратосиљате се старе опреме и технологије – прича Вукосављевић додајући да је белгијски „Кармез“ озбиљан потенцијални купац Фабрике. - Своју озбиљност ова

фирма показала је у неколико наврата, а њихови представници открили су нам и планове. Подигли би, како кажу, најновију „Мерцову“ пећ која има капацитет од најмање 360 тона комадног креча на дан, што је четири и по пута већа производња од садашње.

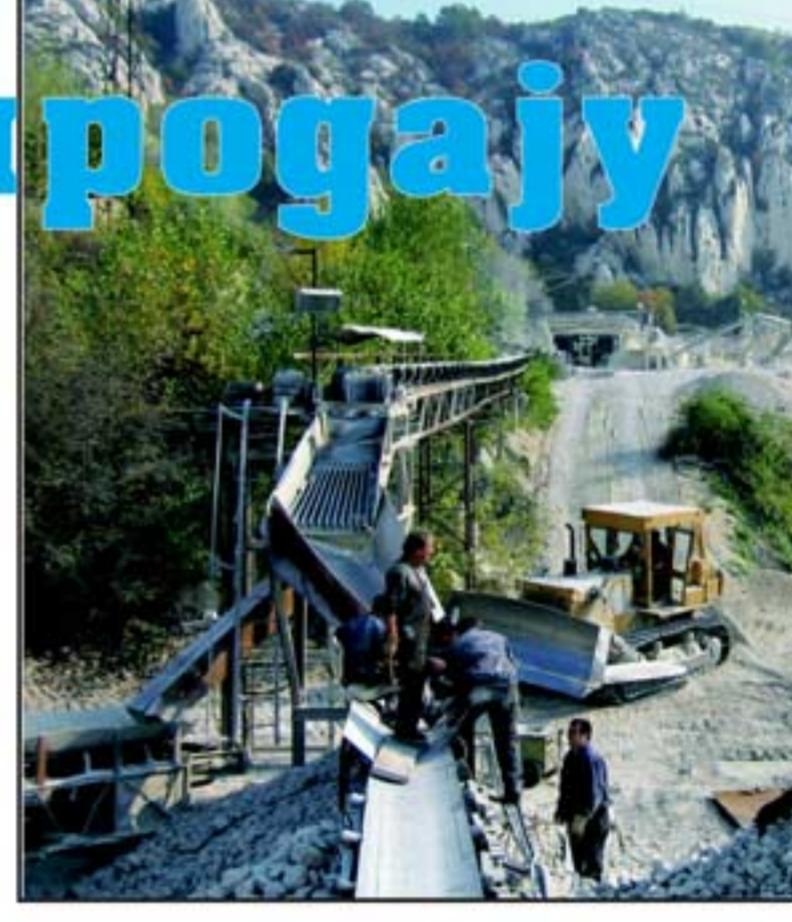
Фабрика креча „Заграђе“ интересантна је по много чему. Има оворене рудне резерве које гарантују производњу 25.000 тона комадног креча годишње у наредних 80 година. У тамошњем стенском масиву нема сумпора ни у траговима, што је јако битно јер је, Ју-ес-стилова кречана у Кучеву, рецимо, престала да ради баш због тога што у ровном кречњаку има пет посто сумпора. Борска фабрика неметала је једна од ретких које раде комадни креч и каменолом заједно, а рејтинг јој диже и изванредна инфраструктура с обзиром на то да је, по проценама Железнице Србије, вредност индустријског колосека у њеном окружењу око пола ми-

лиона евра. Чињеница је, такође, да ниједна кречана или каменолом у Србији нису пропали, а довољно је само погледати на чиму се заснива Национални инвестициони план и биће јасно зашто је то тако.

Има и антике

Говорећи о актуелним проблемима у „Заграђу“ управник истиче да су они слични као и у целом Басену. Недостатак стручних кадрова, резервних делова, дамперских гума, и застарела опрема. Раде, каже, бушилицом из 1950. године, и багером PH1600 четири године млађим. - То је један од два најстарија багера на свету. Један је овде на копу, а други ради у Мароку. Без обзира на то ми смо за десет месеци ове године из 124 хиљаде тона ровног кречњака извукли преко 18.000 тона комадног и близу 1.400 тона хидратисаног креча – подвуковао је Вукосављевић.

Г. Тончев Василић

Записани су пајвећа времена Кречане по речима управника

Септембарски учинци и октобарска очекивања металурга

Припреме за зимски период

У септембру произведено 3.433 тоне анодног бакра. – Однос прерађеног концентрата већи у корист домаћих сировина. – Четврордневни застој у октобру да би се притегли агрегати и додатно урадила изолација на критичним местима

ТИР. – У Топионици је у септембру прерађено 19.414 тона шарже и произведено 3.433 тоне анодног бакра, што је и предвиђено годишњим планом. Од укупне количине анода, 2.329 тона је из тзв. свеже производње, од чега је 38 одсто од услужне прераде увозног, а 62 процента из басенских концентрата. Како нам је рекао **Славиша Стефановић**, управник Топионице, у разговору 15. октобра, доскора је то било пола – пола, па септембарски однос у корист домаћих сировина говори да су оправдана улагања у басенско рударство и да се прави добитак базира управу на производњи бакра из сопствених извора.

Топионица је у септембру радила без већих проблема. На почетку ме-

сека био је застој због котла. Мало нас је изненадио јер нисмо очекивали проблеме с њим, али котао је саниран и застој је трајао три - четири дана заједно са припремом, односно грејањем котла. Прошлог месеца увозни концентрати су стигли нешто касније, 18. и 19. уместо 12. септембра, како је било планирано динамиком испоруке, па је део те количине остао не-прерађен за октобар. Да су стигли раније, сигурно бисмо имали пар стотина тона већу прераду – наглашава Стефановић.

Топионица је тих дана била у застоју који је, како рече управник, неминован пре зимског периода да би се притегли агрегати и додатно урадила изолација на критичним местима, а

Славиша Стефановић

то су ваздуховоди, гасоводи, систем за ложење и грејање пламене пећи који тражи да буде додатно изолован како би губици били што мањи. Застој је почeo 13. октобра, а планирано је да Топионица крене 17. у трећој смени. Сходно овоме, стоји и Фабрика сумпорне киселине у којој се, такође, обављају припреме за зимске услове. Она треба да стартује, односно повуче гас 18. октобра.

У октобру очекујемо 22.000 до 23.000 тона шарже јер су и басенски рудари повећали производњу. Увозни концентрат је планиран на годишњем нивоу од 60.000 тона, односно око 5.000 тона месечно. Управо данас почиње испорука 4.500 тона за октобар. На залихама имамо око 3.500 тона што се накупило због застоја, тако да после ремонта очекујемо континуиран рад Топионице. Такав рад нам гарантује и стартовање конвертора који је такође ремонто-

ван. То ће с једне стране да скрати операцију на 12-13 сати, пошто је са старим конвертором она трајала 15-16 часова – каже Стефановић.

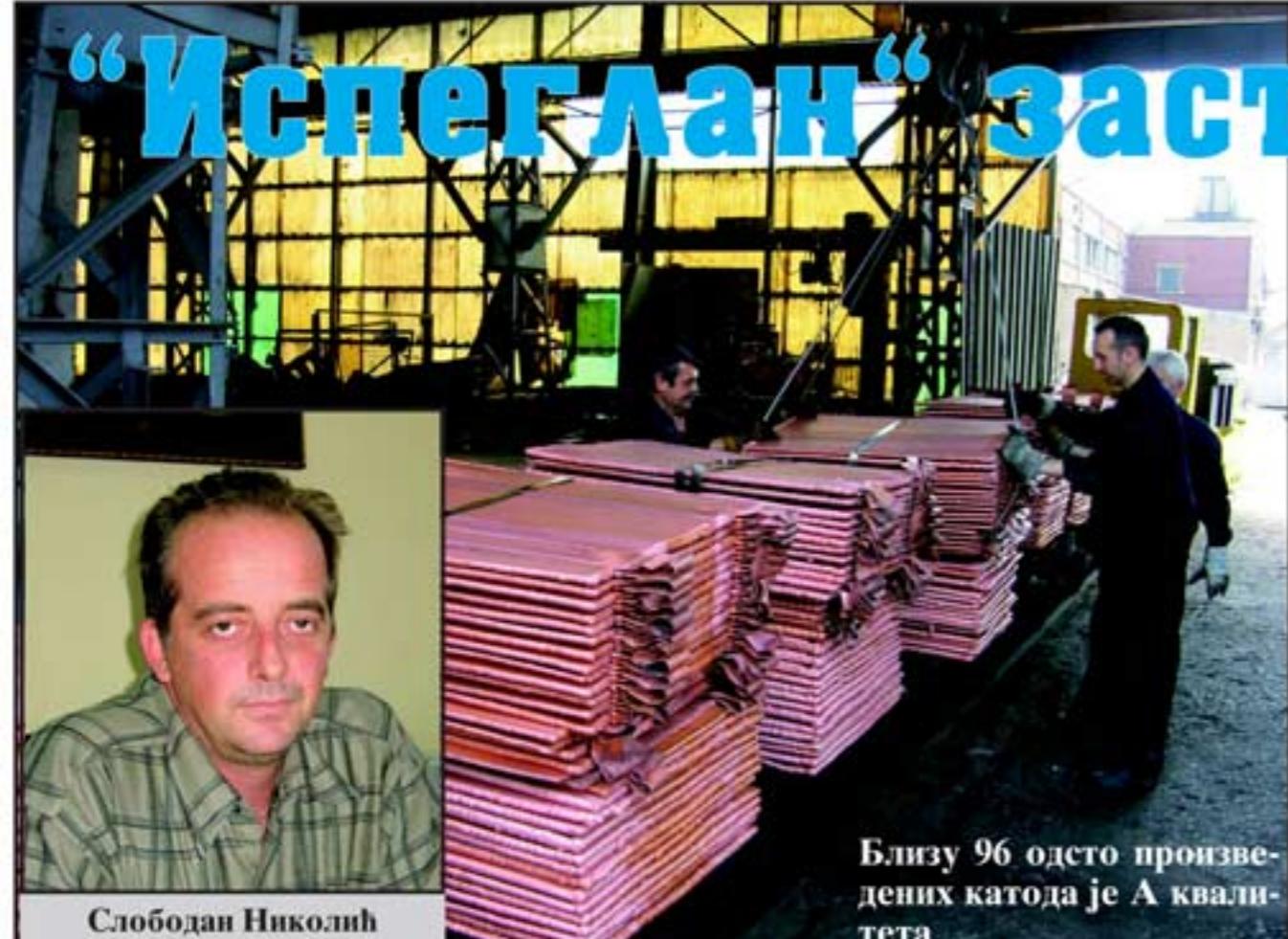
Коментаришући нагли пад цене бакра на светском тржишту, наш са-говорник посебно истиче да рента-билност Топионице може да поднесе цену до 4.500 долара по тони.

Са овом производњом и ценама нормативних материјала и енергије били бисмо на "позитивној нули", али испод ње улазимо у резултате са негативним предзнаком. Већ смо предузе-ли неке кораке да искористимо наше унутрашње резерве које могу да се нађу у уштедама, залихама резервних делова и репроматеријала, да сведе-мо на оптималну количину која је не-опходна за сигуран рад, а да не улажемо средства којих ће на даље бити све мање – поручује Стефано-вић.

J. Станојевић

Радна снага

- Веома је актуелна систематизација и опис радних места због потписивања нацрта уговора о међусобним правима и обавезама послодавца и радника, и о њој смо расправљали на јучерашњем састанку са Синдикатом. По њој, ми немамо до-вольно људи за предвиђена радна места. Тренутно у Топионици, са Кисиканом и Ка-меноломом, имамо 586, а потребна су нам 572 радника. Међутим, треба имати у виду да су од укупног броја 44 инвалиди рада, а 16 по уговору и када то одузмемо остаје много мање од потребног броја из систематизације. Ми, иначе, тражимо могућност да примимо раднике, али због приватизације то не можемо да учинимо. Док се то не деси, овај број радника, нажалост, може само да се смањује услед одласка људи у пензију, или да потребе надоместимо појединачно по уговору. Тако по-средством Студент - сервиса спорадично ангажујемо групу од десетак њих на по 10-15 дана за неке додатне послове. Ако се још реализује и иницијатива министра Дикића да запослени у предузећима која су у реструктуирању, а имају мање од пет година до пензије, оду из фирме уз отпремину, ми ћemo додатно да останемо без радника јер структура радне снаге у Топионици казује да имамо много таквих – констатује Стефановић.

Слободан Николић

Близу 96 одсто произве-денних катода је А квали-тета

ТИР. – У Електролизи је у септембру произведено 2.517 тоне катодног бакра, од чега је 96 одсто А квалитета, а остало стандардног. Радило се просечно са 280 ћелија. По речима **Слободана Николића**, управника Електролизе, није било значајнијих поремећаја сем на почетку про-теклог месеца када је Топионица била у застоју, па је дошло до вакуума у редовном пријему анода, али су електролизери то успели да "испе-глају". У истом периоду продуковано је и 90 тоне бакар-сулфата, што пред-ставља стандардну месечну произ-водњу. Овај погон је радио константно без икаквих проблема. Целокуп-на произведена количина "плавог ка-

мена" је пољопривредног квалитета, што значи да може да се користи за заштиту биља, припрему сточне хране, као и за производњу миксева и адитива за све типове животиња. Проблем који се јавља код бакар-сул-фата је тренутни недостатак тржишта јер је сезона његовог коришћења прошла, па на залихама има велике количине овог производа. У Златарима је у септембру утрајен нови систем за отпрашивanje гасова. Завршене су све припреме за пуштање у рад доре пећи за њену трећу кампању у току ове године и она је почела да ради половином септембра.

"Испеглан" застој у Топионици

Прошлог месеца произведено 2.517 тоне катодног бакра. – У истом периоду продуковано и 90 тоне бакар-сулфата. – Покушаји да се у систем за мониторинг производње уведе још неки параметар осим потрошње струје. – Овог месеца очекује се продукција 2.700 тоне катода и деведесетак тоне "плавог камена". – Крајем октобра предстоји надзорна провера система квалитета ИСО 9000

У октобру очекујемо производњу 2.700 тоне катодног бакра, деведесетак тоне бакар-сулфата, а у Златарима завршетак кампање изливаша доре метала и даљу прераду до злата и сребра. Ту су и припреме за зимску сезону – сређивање клима - централа, њихово оспособљавање за квалитетан рад, ремонт и дихтовање светлих отвора, прозора, да у халама не вуче промаја. Набавили смо и једна велика роља - врата, како би могло да се ради нормално и када је хладно. У Електролизи се у последње време трудимо да поједине ствари доведемо у исправно стање, па је тако одрађен виљушкар пре око годину дана. Летос смо завршили и мањи трактор за превоз хемикалија и боца, како виљушкар не би ишао за две-три боце. Пре два месеца прорадио је и систем за мониторинг производње, где се прате напони на групама и полу-групама и још по неки параметар. Тај систем ради, с тим што сада покушавамо да га дотерамо, односно да уведемо још неки показатељ јер угловном пратимо напоне, јачину и потрошњу електричне енергије пошто је она пајвећа ставка у

трошковима Електролизе. Реч је о великим сумама сваког месеца и када успео мало да смањимо то се одмах одрази на позитиван рад Електролизе – истиче Николић.

Почетком овог месеца Електролиза је имала интерну проверу система квалитета и то у склопу предстојеће надзорне провере која треба да се обави 31. октобра. Интерна провера је прошла са неким малим прегрешкама, па како каже управник, спремно очекују проверу која значи продужење система квалитета ИСО 9000 за још годину дана. У току су припреме и Електролиза ће бити први погон у ТИР-у који ће бити "покрiven" комплетним видео надзором. Ово стога што већ има искуства из Златаре, а то треба да се уради и у преостале две радне јединице – за производњу катодног бакра и бакар-сулфата. Све информације ће се сливати у велики центар у "Заштити" одакле ће бити константно праћење, док ће у погону управник и технички руководилац имати приступ тим информацијама.

J. Станојевић

Октобарска конференција рудара и металурга и трећи симпозијум за рециклажу и одрживи развој

Родољуб Станојловић поздравља бројне учеснике ова два научно-стручна скупа

СОКОБАЊА. – Идеја организатора је била да у исто време организујемо ову нашу традиционалну конференцију, која се бави проблемима базис производње рударства, металургије и технологије, а томе смо приодали нешто ново – рационално коришћење свих ресурса, рециклажне технологије, заштиту животне средине, што све заједно даје значајан допринос одрживом развоју. Имали смо 150 пријављених, врло квалитетних радова за оба симпозијума, а с обзиром и на велики број присутних учесника, чини ми се да смо концепт организације учинили атрактивнијим него обично – рекао је проф. др Родољуб Станојловић, председник Организационог одбора, 6. октобра, на отварању јубиларног 40. међународног октобарског саветовања рудара и металурга и трећег симпозијума “Рециклажне технологије и одрживи развој”, који су од 5. до 8. октобра одржани у хотелу “Здрављак” у Сокобањи.

Присутне је, у име локалне самоуправе, поздравио и **Димитрије Лукић**, председник општине Сокобања, нагласивши да “су овакви симпозијуми нама потребни и драгоценни пошто реноме учесника и квалитет тема подижу рептинг Сокобање као туристичког места”. Потом је **Слободан Костић**, директор Организације за туризам, културу и спорт, то исто учинио истичући природне лепоте и предности ове прве еколошке општине у Србији.

Проф. др **Десимир Марковић**, декан Техничког факултета у Бору, посебну добродошлицу пожелео је колегама и пријатељима са других факултета из земаља бивше Југославије, и подсетио да “овим саветовањем, које је током 40 година прерасло у праву институцију, дајемо допринос обележавању значајног јубилеја – 200 година Универзитета у Београду и науке и образовања у Србији”. Проф. др **Властимир Труjiћ**, директор Института за рударство и металургију из Бора, истакао је да је ова научно-истраживачка институција једна од најпремљенијих у земљи када је реч о хемији, геологији и ру-

дарству, и стога је спремна да сарађује са свим заинтересованим домаћим и страним компанијама у овим областима.

Звонко Дамњановић (ТФ) је потом представио интерактивну базу података ова два научно-стручна скупа, коју су приредили студенти информатичког инжењерства са борског факултета.

-Мало је рудника и рударско-металуршких компанија у свету које имају тако дугу традицију као РТБ – од 107 година. Перспектива нам говори да ћемо преживети макар још пола века. Изаша је огромно искуство и зато смо у Басену свесни чињенице да привреда не може без науке, па смоувек подржавали овакве скупове. Прећеј сам што вас видим данас у овогликом броју надајући се да ћемо нашу визију за будућност заједно да дефинишишемо и да сигурно корачамо према њој – поручио је мр. Звонко Милићић, помоћник генералног директора РТБ-а за економију, стандард и квалитет.

Уследила су два пленарна предавања - “Општи преглед RCS флотацијских машина” (Сашо Китаноски) и “Примена ласера у рударству и металургији” (Зоран Карастојковић). Затим је одржана презентација мултинационалних компанија које су, не само финансијски помогле одржавање ових скупова, већ изразиле жељу да представе своју процесну опрему и нове технологије нашој научно-стручној јавности и привреди. То су MEISTER из Тузле која се бави пројектовањем, изградњом и експлоатацијом комуналних депонија, SANDVIK (рударска опрема за експлоатацију минералних сировина), EUROPROMESS (процесна опрема у магнетској концентрацији и системи узорковања), Metso (припрема и концентрација минералних сировина) и Atlas Copco (процесна опрема за експлоатацију лежишта МС).

Научни програм у поподневним сатима почео је окружним столом на тему “Одржива базна производња РТБ-а Бор“ о којој је говорио мр. Звонко Милићић. Он је најпре подсетио шта је у држави до сада урађено у

тој области, почев од усвајања националне стратегије одрживог развоја, преко усклађивања домаћег законодавства са прописима у ЕУ, до развоја и примене технолошких решења за контролу и спречавање штетног утицаја експлоатације.

-Где смо ми из Бора у тој прилици – ја бих рекао у веома доброј позицији. Нико у Србији, осим РТБ-а, нема плаћени пројекат за израду стратегије одрживог развоја. Тај документ је у фази израде и до краја октобра треба да буде завршен. Очекујемо да наш тим из Басена до краја године дефинише шта је то одрживи развој РТБ-а за наредних 20 година. Наш конкретан задатак је да, на основу верификованих рудних резерви дефинишишемо наше оптималне капацитете, потребна улагања, еколошки прихватљиве нове технологије, посебно у металургији, као и да сагледамо економски и социјално-правни аспект развоја целог региона. То у РТБ-у, практично, значи реструктуирање и реорганизацију наше компаније. Сагледавајући сва рудна лежишта, и металична и техногена, дошли смо до бројке од 65.000 до 70.000 тона бакра из сопствених сировина. Чврсто верујем да ће та будућност брзо стићи – оптимистички је поручио Милићић.

Проф. др **Живорад Милићевић** (ТФ) је говорио о “Одрживом развоју и производњи руде бакра у РТБ-у“ при чему је детаљно представио сва басенска рудна лежишта која, по њему, карактеришу два крупна проблема – прилично велика иссрпљеност лежишта и драстичан пад квалитета руде.

-У протеклом периоду произвођили смо руду по сваку цену, па је припрема лежишта за даљу експлоатацију потпуно изостала, а ни опрема није одржавана на одговарајући начин. Последњих година имамо значајан пораст цене бакра на светском тржишту, што нас соколи да размишљамо о сасвим другачијој перспективи. Немамо више много

Пријављено 150 врло квалитетних радова за оба скупа. – З. Милићић: У Басену смо свесни заначаја науке, па смо увек подржавали овакве скупове.

– До краја октобра очекује се завршетак изrade стратегије одрживог развоја РТБ-а. – Ж. Милићевић: Последњих година имамо значајан пораст цене бакра на светском тржишту, што нас соколи да размишљамо о сасвим другачијој перспективи. – Б. Лековски: Наш будући капацитет је прерада око 450.000 тона концентрата бакра годишње

времена за теоретисање него треба приступити експлоатацији. Тешка ситуација нас је терала да се више форсира производња руде, а њу није на адекватан начин пратила раскривка, па смо наше копове изузетно сузили и онемогућили даље про dubљивање, тако да се евентуална будућа производња базира на врло великим проширењу тих контура, како би се сишло у веће дубине – закључио је проф. Милићевић.

Трећа тема окружлог стола била је “Металургија бакра и одрживи развој“ и њу је представио **Блажо Лековски**, директор ТИР-а.

-У Бору размишљамо како да побољшамо економију у металургији. Постојећа технологија топљења у пламеним пећима мора да се промени. Не треба правити нову топионицу јер имамо инфраструктуру и све што је потребно осим јединице за пржење и топљење. Она ће се заменити неком модерном технологијом где ће хватање гасова бити боље. Управо припремамо материјал где ћемо од свих испоручилаца и твораца ових технологија у свету да затражимо понуде и на основу њих да урадимо физиолитији студију која ће рећи коју технологију да применимо код нас. Реч је о количини концентрата која је сигурна у наредних 20-30 година – око 340.000 тона сувог концентрата, плус 100.000 до 150.000 тона увозног, тако да наш будући капацитет буде око 450.000 тона.

Рачунамо да је за ово по

потребно 100 до 120 милиона

долара – рекао је Лековски.

Проф. Станојловић је био предавач о четвртој теми “Допринос одрживости прераде топионичке шљаке у РТБ-у“, а **Драган Ранђеловић**, руководилац Сектора за кадрове у РТБ-у, о “Социјо-економским аспектима одрживог развоја“.

Организатори ова два скупа били су Технички факултет и Институт за рударство и металургију из Бора, покровитељ Министарство науке и техничког развоја Републике Србије, а подржали су их РТБ Бор, СО Сокобања и интернационалне компаније Atlas Copco, Metso, Europrocess, Meister и Sandvik.

Ј. Станојевић

Блажо Лековски

Живорад Милићевић

Лакотопиве легуре - нови производи борског Института

Мали чувар скупих машина

Легура калаја, олова и кадмијума са ниском тачком топљења (145 степени) уградије се, као осигурач, у специјалне чепове који штите грађевинске машине од претераног грејања и хаварија. - Профитни центар Прерада метала крушевачком „14. октобру“ годишње испоручи 30 до 50 кг овог артикла као његов једини производач у Србији

ИРМ. - За потребе крушевачке Индустрије грађевинских машина „14. октобар“ борски Институт је прошле године освојио легуру са ниском тачком топљења (145 степени) која се користи као осигурач у заштити грађевинских машина од претераног грејања. Крушевљанима се годишње испоручује 30 до 50 кг те легуре, а чини је 51% калаја, 31% олова и 18% кадмијума.

- То је шипка дебљине 10 mm која се уградије у специјалне чепове и служи као осигурач – каже творац производа Радиша Тодоровић. - Уколико дође до неких аномалија и загревања уља у редуктору, уље топи осигурач, а он блокира рад и спречава хаварије скупих и габаритних машина. За „14. октобар“ смо радили и тзв. будову легуру (са нешто другачијим односом поменутих метала) чија је тачка топљења само 68 степени. Већ другу годину и „Трајалу“ испоручујемо траке (0,5 mm дебљине и 5 mm ширине) које користи при изради ракета за противградну заштиту. Врло добру сарадњу проширићемо и другим производима.

Обим испоруке „14. октобру“ директно зависи од производног обима те фабрике, али је и постојећи Боранима исплатив јер се овакви производи тешко налазе на тржишту. Институт нема конкуренцију, а чињеница да их испоручује само том купцу, говори да не може рачунати на веће количине. Иначе, овај производни програм захвалан је и због мале потрошње електричне енергије, а пошто се ради на ниским температурама, нема испарења ни загађења средине. Велики број ових легура рађен је и у оквиру докторских дисертација кандидата са борског факултета и Института за нуклеране и друге минералне сировине из Београда. То, наравно, није доходовни однос, али је обострано користан у стицању знања пошто се сви експерименти обављају у лабораторији профитног центра. Да се дошло до веома добрих резултата потврђују и бројни радови објављени у међународним часописима. У перспективи за ову и следећу годину, а у оквиру пројекта на чијем је челу др Ана Костов, Тодоровић наводи и развој лемова са ни-

ском тачком топљења, у којима су, зависно од намене, и неки додатни елементи попут индијума, близута, калаја или сребра.

Профитни центар производи и друге нестандартне лемове намењене причвршћивању дјамантских круница за геолошка истраживања. Приватној борској фирмам „Мартензит“ већ са успехом испоручује легуру на бази сребра са додатком цинка, бакра, никла и мангана, а негује се и стандардни програм бакра и његових легура са ниским садржајем калаја (до 5-6 одсто) који се пре-рађује у траке. Подсетимо да смо у прошлом броју „Колектива“ представили и прве производе од рециклirаних алумнијумских лименки којима су стручњаци ИРМ доказали да се од таквог лима, без корекције легирајућим елементима, поново може добити амбалажа за пиво и сокове.

- ИРМ је пред уговарањем и тзв. тролеја за извлачење жице тако да ће моћи да производи месингану жицу за ерозимате коју у Србији, такође, нико не прави, а међу производијачима алата (за разне намене) има великих потрошача који је сада набављају од Италијана. Са свим овим и још неким производима, технологијама и пројектима, ИРМ ће се крајем новембра појавити на Сајму предузетника у Београду у намери да много ширем тржишту представи своје могућности – истиче Тодоровић.

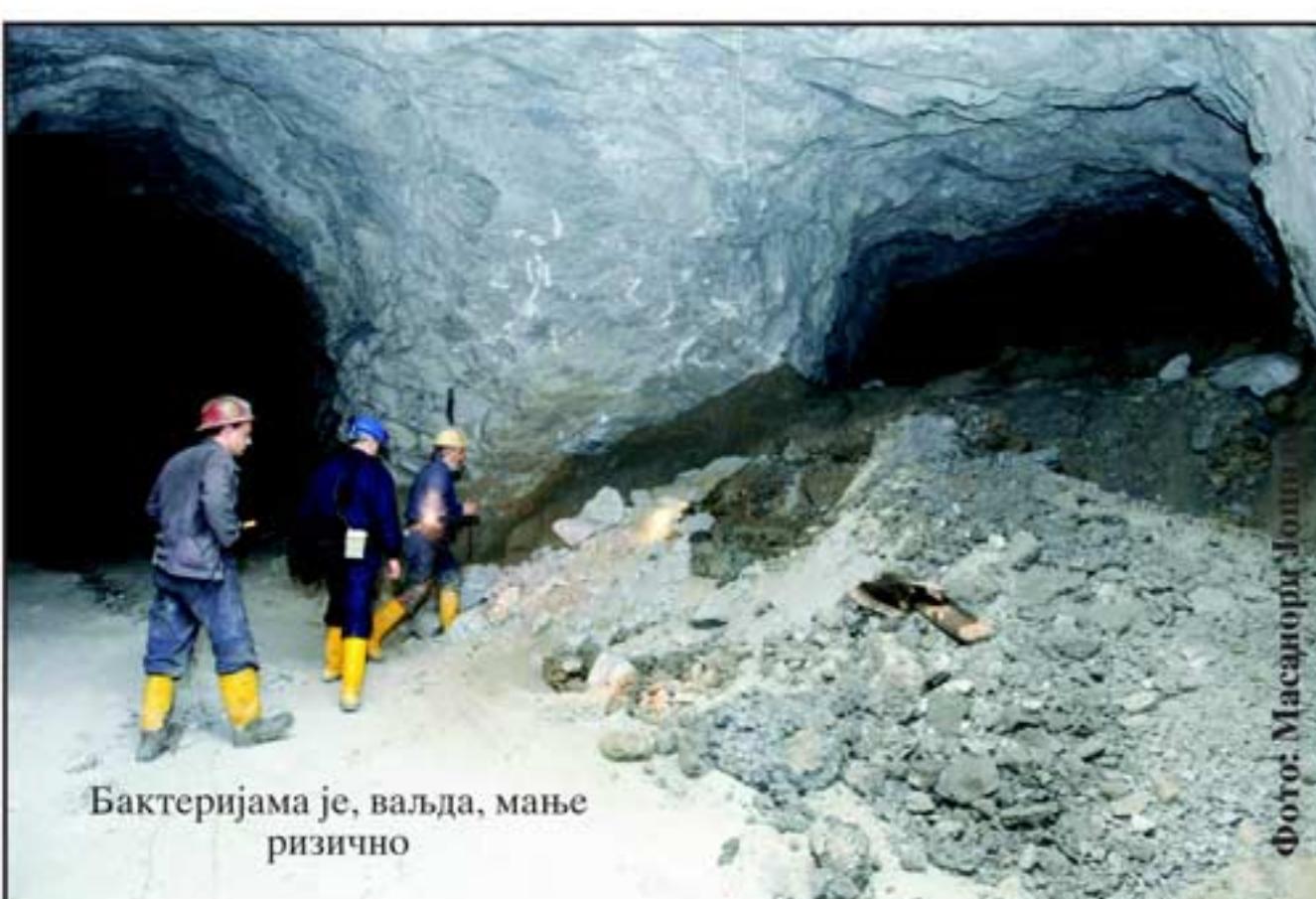
Љ. Алексић

Радиша Тодоровић са производима профитног центра Прерада метала

Донедавно научна фантастика постала је стварност

Бактерије замењују рударе

Бактеријама је, вальда, мање ризично

Фото: Масарори Јониши

ТОРОНТО. – Микроскопски сићушне бактерије однедавно су на располагању рудницима злата и других метала да их „запате“ у удаљеним и забаченим коповима и драгоцену рудачу оплемене без икаквих последица по животну средину.

У процесу познатом као „биолошко цећење“, микроорганизми

који се налазе у природи хране се минералима и ослобађају драгоцене и базне метале од сумпора и других непотребних састојака, али у исто време убрзавају природно претварање сулфида у оксиде.

Видљиви само под микроскопом, лако се транспортују и потпуно су нешкодљиви за људе.

Годинама су рудари неку врсту „биолошког цећења“ покушавали да примене у рудницима злата, али су тек ових дана канадска компанија „Bak teh“ и њен јужноафрички партнер „Минтек“ потпуно комерцијализовали нову технологију ослобађања злата од минералних „уљеза“.

Председник „Bak teh“ Чеф Донахју открио је ових дана да је компанија до сада три пута користила „бактерије ждераче“ у екстракцији злата у три различита дела глобуса (у Аустралији, Тасманији и недавно у Кини) и да су резултати више него охрабрујући.

Донахју је уверен да ће „ангажовање“ бактерија у преради руда у скоро будућности потпуно заменити традиционалну технологију жарења и топљења које у атмосферу испуштају отровне гасове и стварају огромне количине јаловине. Поступак је веома једноставан: прикупе се бактерије и ставе у танк, добро се протресе, упумпа се ваздух, а затим се у танк стави концентрат који садржи руду праћену великом количином сумпора. Бактерије изврше оксидацију сулфида, резултат њиховог ’рада‘ је материјал који садржи топлив

метал спреман за уобичајен процес сепарације“, прича Донахју.

Охрабрени успехом са златом, „Бак тех“ и „Минтек“ започели су

Чиста руда

Тако је, на пример, у руднику залата у западној Аустралији проценат „исцеђене“ чисте руде злата са 45 повећан на 90 одсто, док је још већи постотак забележен у Кини.

примену „бактеријске технологије“ и у експлоатацији других метала, као што су сребро, платина и бакар. После неколико месеци примене ове методе, компаније су добиле прве количине изванредног бакра, користећи технологију у руднику Пено-лес у Мексику, највећем светском производијачу сребра и значајном испоручиоцу бакра, олова и цинка.

Једина непознаница у целој прици је што „Бак тех“ и „Минтек“ не откривају о којим бактеријама се ради – преноси „Глас јавности“ писање Фонета.

„Глас јавности“

Милионери после отказа

РАДНИЦИ друштвених предузећа која ће се наћи на тендера до краја године, добили су и законску могућност да се превремено пензионишу и постану милионери! Одлуком, управо објављеном у "Службеном гласнику", радници који су технолошки вишак из привреде, а до првог услова за пензију остало им је још пет година, могу да изађу из фирме са 1,8 милиона динара обештећења.

У Закон о раду унета је нова одредба на предлог Министарства

Имају право

ПРАВО на ову накнаду имаје запослени искључиво оних предузећа у реструктуирању која добију новог власника кроз приватизацију. Ова чињеница додатно ће смањити број радника који ће добити новчану накнаду, јер до краја ове године морају да буду објављени сви тендери и позиви за аукцијску продају друштвених предузећа. Она предузећа, за које држава не распиши јавни позив до краја године, одлазе у - принудну ликвидацију.

економије и по убрзаној процедури постала важећа. Остале су, додуше, неке недоумице, међу којима је и питање тачног броја радника, о томе да ли ће буџет моћи да истрипи овај издатак без последица. Такође, и питање уставности овог члана који дели раднике у стечају од оних који су у овој причи профитирали након пропasti фирме.

"Одлука о утврђивању Програма за решавање вишака запослених у процесу рационализације, реструктуирања и припреме за приватизацију" каже да ће запослени који постану вишак у привредном друштву у процесу приватизације моћи да добију из републичке касе мало богатство. На њега имају право они којима недостаје највише пет година до пензионисања, а моћи ће да изаберу да ли ће свој новац подизати у ратама, или одједном.

- Новчана накнада представља збир шестомечне просечне зараде остварене у привреди, на шта се дода по 60 одсто просечне плате за сваки преостали месец до пензије - објашњавају у Министарству рада и социјалне политике, које је учествовало у прављењу формуле. - То значи

да би, према августовском просеку, радник могао да добије и 1.844.000 динара, односно око 23.000 евра!

Колики ће удар на државну касу изазвати ова исплате, нико се не усуђује да прецизно израчуна. Не постоји званичан подatak о томе колико је заиста људи запослено у предузећима у реструктуирању, која чекају да буду приватизована. У Агенцији за приватизацију наводе да

је реч о променљивој категорији, тако да не располажу тачним списком.

Незванично се помиње око 30.000 људи.

У Министарству економије, које је и иницијатор ове исплате, тврде да неће бити значајнијег утицаја на буџет. Јер, неће сви имати право на овакву новчану накнаду, већ само они којима је до пензије остало мање од пет година стажа.

- Направили смо прорачуне колико би то могло да кошта буџет не само ове године, већ у наредних пет година. Ради се о релативно малом броју људи, који не би требало да премаши пет, шест хиљада. Самим тим то није велики трошак за државну касу - речено је "Новостима" у овом министарству.

По званичним подацима Агенције за приватизацију, у реструктуирању се налази 52 предузећа, а међу њима су РТБ "Бор група", панчевачка "Утва", "Инекс хотели", лозничка "Вискоза", "Лола систем" из Београда...

"Вечерње новости"

Племенити метал који поскупљају седам година заредом

Јагма за златом

Дошло је време да народ престане да купује месечне карте за превоз и своју црквицу радије уложи у злато. Са аутобуском картом човек може данас да стигне на посао, али шта ако сутра добије отказ или фирма пропадне? За живот је онда потребно нешто што није изгубило вредност: обичном свету сигурност данас може да пружи само злато, а не посрнули амерички долар, компликовано недоступна трговина акцијама, обвезницама и другим хартијама за које сумњиви банкари тврде да ће кад-тад донети профит. Ништа не сија тако поуздано као злато: по фавелама Јоханесбурга или Кејптауна то су одавно схватили гангстери окићени тешким златним кајлама..."

Овај животни рецепт понудио је читаоцима почетком октобра угледни јужноафрички дневник „Мејл и Гардијан“ као могући компас у вртлогу велике западне финансијске кризе са још несагледивим последицама по остатак света. Осећање да „само злато“ може да обезбеди финансијско прибежиште колатералним жртвама највеће америчке финансијске кризе од Другог светског рата разбукало се широм света. Испод сводова баснословног лондонског хотела „Савој“ ових дана тиска се незабележена гомила унезверених људи који покушавају да се уграју у јувелирницу и покупују преостале јужноафричке „кругер“ златнике, по „символично цени“ од 547 фунти комад. „Овакву навалу нисмо никад доживели,

нажалост, залихе су готово исрпљене, а нових испорука нема на видику“, каже за лондонски „Гардијан“ директорка златара АТЦ код. Карамбол америчких инвестиционих банака на Волстриту ових дана скренуо је пажњу лукавих инвеститора на златнике.

Хладнокрвне рачунције брзо су схватиле да је златник познатији као „амерички буфало“, новчић од 24.каратног злата тежак једну унцу, јефтинији од једне унце злата на слободном тржишту. „Амерички буфало“ наиме кошта 789,95 долара.

Једна унца злата на берзама данас стаје око 880 долара! На тамошњем тржишту златника таква је јагма настала ових дана за „буфалом“, да је ковница новца

САД, која од 1792. године кује дотичне новчиће, ових дана обуставила њихову производњу!

Урушавање америчког и западњачког финансијског тржишта, изазвано крахом трговине ризичним хипотекарним кредитима, прошлог лета није изазвало само незабележени скок цена нафте и срзовавање вредности долара. Највећа америчка финансијска криза од Другог свет-

ског рата, како ју је охарактерисао губернер Централне банке САД, вратила је злато (као и друге племените метале: сребро, платину и паладијум) на место на коме је било и пре 1945. године. Злато је данас поново најsigurnije прибежиште инвеститора, тврди Светски савет за злато. Пролетос, у време ескалације напетости између САД и Ирана, ерупције наftашких претњи Венецуеле... унца злата достигла је цену од чак 1.013 америчких долара!

Ипак, нововековни отклон од америчког долара ка злату започео је врло брзо, после терористичког напада у Америци септембра 2001. године. Какве су размере новог шарма злата данас сликовито приказује летошња одлука немачке Бундес банке да одбије захтев бундестага о продаји дела „жутих“ резерви званичног Берлина. Немачка, наиме, после САД

има највеће државне резерве злата (око 3.000 тона).

Бундесбанка је одлуку да за сада не продаје ни грам државног злата, упркос постојаним препорукама ММФ-а и праксе низа западних држава последњих деценија, образложила уверењем да „златне резерве у временима неизвесног развоја геополитичких прилика и међународног финансијског тржишта пружају функцију учвршћивања стабилности“. Вест да је Русија од јула 2007. године до јула ове повећала своје златне резерве за још око 50 тона (око 500 тона укупно), као и да су Кина, Индија и земље Персијског залива такође покуповале знатне количине злата, пала је у засенак пред лавином лоших вести о посртању западних финансијских центара моћи.

„Политика“

Трећа годишња скупштина СКЗ “Драго Чех“

Словенци у Бору

Јадранка Штурм Коцијан

БОР. – Словенија је била председавајућа ЕУ у првих шест месеци ове године, што је била велика и позитивна промоција за нашу државу, али се надамо да смо и за Србију урадили нешто добро, па и за вас који живите овде. Веома је битно што је дошло до потписивања Споразума о асоцијаци-

-Требало би да изаберемо електорско веће за национални савет које броји 30 чланова. Ми смо успели да до јуна сакупимо 200 потписа за два електора, а недостају нам 70 за још једног. Почели смо и израду монографије о Словенцима у Бору. Овде је педесетих година прошлог века, од

Годишња скупштина Словеначке културне заједнице "Драго Чех"

ји и придрживању Србије ЕУ и на-
дамо се да ћете са овом проевроп-
ском владом убрзати пут према ЕУ.
Иначе, велико ми је задовољство
што сам овде и драго ми је што се
дружите и настојите да очувате сло-
веначки идентитет у Бору. Бор је
увек био значајан за Словенце који
су са својим породицама овде дошли
и радили, па је ту остало пуно слове-
ничке интелигенције. Име Драго
Чех, које носи ваше друштво, и у
Словенији значи много – истакла је

5.000 житеља, било хиљаду Словенаца. Већина тих породица и данас живи у Бору. Заједно са делегацијом СУБНОР-а и општине Бор јуче смо у Горњану положили венце на споменик конструкторима ХЕ Ђердан, иначе Словенцима, који су 1967. године страдали у авионској несрећи надомак овог села. Договорили смо се да у будуће годишњу скупштину нашег удружења одржавамо тог да-

1

IN MEMORIAM

ДУШАН ГЛИГОРИЈЕВИЋ САША

У Зајечару је 22. септембра у 87. години преминуо **Душан Глигоријевић Саша**, првоборац, носилац споменице 1941. године, и дугогодишњи друштвено-политички радник и привредник Тимочке Крајине, Србије и СФРЈ. Рођен је 1920. године у селу Брестовац поред Бора. Још као студент прикључио се напредном омладинском и радничком покрету. Био је истакнути учесник НОБ-а у овом

крају и политички комесар прослављене Девете српске ударне бригаде. Истог дана по ослобођењу Бора од немачких окупатора Саша Глигоријевић, ратник у партизанској униформи, постаје привредник. Био је на челу Војне управе Борског рудника од 3. октобра до 20. децембра 1944. године, када успешно спроводи кључни задатак обнављања порушених постројења и покретања производње бакра, као и обезбеђења хране за раднике и становништво.

Душан Глигоријевић Саша поново је на челу Борског рудника од септембра 1947. до априла 1948. године, у време ударништва када се мишицама обезбеђивала планирана производња, а млади људи приспели из свих крајева земље убрзано оспособљавали за сложене послове у рударству и металургији. У том периоду покренут је и први фабрички лист у земљи "Борски Колектив", из кога се касније развио систем информисања у борској општини.

Године 1955. Душан Глигоријевић Саша постаје председник општине Бор. Поново је на једном одговорном задатку – треба изградити комунални систем са већим овлашћењима локалне заједнице. На тој функцији остаје до 1959. године, када прелази на друге дужности. Био је председник среза Бор, председник Народног одбора среза Зајечар, републички секретар за индустрију и трговину, потпредседник Привредне коморе Србије, потпредседник Извршног већа Србије, савезни народни посланик, члан СИВ-а Југославије, дугогодишњи председник Градског комитета СК Београда и члан Председништва ЦК СК Србије.

Душан Глигоријевић Саша сахрањен је 23. септембра у породичној гробници на гробљу у Брестовцу.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРАВНО: 1. Воћка и њен плод, 7. Дело Стевана Сремца, 14. Противник, 15. Дебела кобасица, 17. Врста ловачког пса, 18. Оглед, проба, 19. Драги камен, плави корунд, 20. Део недеље, 21. Водени кичмењак, 22. Боја лица и коже, 23. Симбол радијума, 24. Смрзла роса, 26. Човек који црта, 28. Реса на непцу кита, 30. Жалосна врба, 31. Тихомир одмила, 32. Језеро у Северној Америци, 35. Мера за дужину у Енглеској и САД (мн.), 37. Грчко слово, 38. Први митски летач, 39. Италијански народни плес, 41. Сума, износ, 42. Црни пришт, пристрел, 43. Човек који се

УСПРАВНО: 1. Пловни објекат, лађа, 2. Главни град Летоније, 3. Амерички шахиста, Лари, 4. Сарска област, 5. Килолитар (скр.), 6. Једноћелијска животиња, 7. Башта, 8.

за чување филмова, 10. Град у Турској, 11. Ударачки инструмент, даире, 12. Прастановник Балкана, 13. Стара престоница Јапана, 16. Врста инсекта, зольја, 18. Име америчке певачице Тарнер, 21. Град у Италији, 22. Такмичење у брезини, 25. Липова шума, липовик, 26. Навод, 27. Риба из породице шарана, 28. Део лица, усна дупља, 29. Просторије за становање, 31. Швајцарски јунак, Виљем, 33. Део отплате, 34. Становник Ирске, 36. Једнични вектор, 37. Гнев, срџба, 38. Име писца Андрића, 40. Тениски клуб (скр.), 41. Сингулар (скр.).

Креста Иванов

НОВОСТИ

ПРИПРЕМА: ЉУБИША АЛЕКСИЋ

Лифтом до звезда

Putnici će ići do same granice Zemljine atmosfere, tamo gde počinje svemir

Платформа специјалног лифта који праве јапански научници треба да повеже Земљу и сателитску станицу у орбити – пише „Блиц“. Она ће се померати горе-доле по специјалном каблу дугачком 36.000 километара. Каблови ће бити израђени од специјалног материјала који је јачи и лакши од било ког постојећег.

Пројекат је окупљао највеће универзитетске и инжењерске „мозгове“ Јапана, а у њега ће бити уложено пет милијарди фунти. Пројекат захтева употребу потпуно нових технологија. Каблови уз помоћ којих ће се

лифт кретати биће у исто време екстремно лагани и довољно отпорни, како би могли да издрже неповољне услове у атмосфери и свемиру. Нано-цевчице од угљеника – отпорне микроскопске честице – биће уградене у влакна. Каблови би тако требало да буду 180 пута јачи од најјаче угљеникове наноцевчице која је до сада произведена.

А како ће се лифт покретати и одакле ће црпсти енергију?

- Угљеникове нано-цевчице добар су проводник електричне енергије, па смо размишљали да поставимо додатни кабл који би лифт опскрбио потребном енергијом – каже професор Јошио Аоки, који води цео пројекат.

- Ослобађање од земљине теже неће више захтевати огромну енергију. За овакав лифт она ће моћи да буде чак 100 пута мања него за лансирање спејс шатла – додаје Шуичи Оно, председник јапанске асоцијације „Свемирски лифт“. А

Научници се надају да би лифт, осим људи, могао да понесе и велике соларне генераторе који би из свемира снабдевали енергијом домаћинства и индустрију на Земљи, као и велике количине нуклеарног отпада који би се избацивао у свемир.

Из старог албума

Оснивање "Борског колектива"

Идући у сусрет 1. новембру, када ће наш лист прославити 61. рођендан, није згорег да се присетимо почетка његовог излажења. Информисање радника о производним резултатима био је један од најважнијих задатака који је ново руководство морало да превазиђе у преломним годинама након Другог светског рата. Увиђајући значај овог сегмента пословања, они су проблем решавали претплатом на бројне листове, па су радници Басена, осим дневних београдских новина, те 1947. могли да читају и Рад, Весник рада, Синдикалне вести, Индустриски преглед, Службени лист ФНРЈ и НРС, Народну државу, Рударство, Наш спорт, Привредну изградњу. Међутим, то није било довољно јер се о борским рударима мало писало у ондашњој југословенској штампи и увек се размишљало о покретању сопственог радничког листа.

Почетком октобра 1947. године Јавном тужилаштву у Зајечару упућен је захтев за оснивање листа, а 15. октобра борска подружница Савеза радника и намештеника рударске индустрије Југославије послала је и допис под бројем 887 који су потписали директор предузећа **Душан Глигоријевић** и председник подружнице **Живадин Миленковић**. У њему се каже: 1. Одговорни уредник биће Милева Милентијевић, секретар Градског народног одбора, 2. Милка Јовановић, која је пријављена као одговорни уредник, остаје као члан редакционог одбора и 3. Лист ће се звати - "Борски колектив". Тако је први број изашао 1. новембра 1947. године.

На снимку из старог албума – насловна страна првог броја "Борског колектива".

J. C.

Изашао из штампе 18. број „Бележнице“

Излог борске културе

БОР. – Ревносно бележећи све што се догађа са књигом и поводом књиге у Бору, али хватајући и стваралачке импулсе пласиране блогом, као и друге завичајне и културне теме, најновији, 18. број „Бележнице“ (Лист борске Народне библиотеке) посвећује све више простора приломима, критикама, есејима, преводима, па и поетским и прозним првенцима наших суграђана.

Тако се (у нешто закаснелом) броју за пролеће/лето 2008. може наћи више текстова о раду библиотека по Србији, међу којима и рад о успонима и падовима библиотеке ИНДОК центра Института за бакар (фонд од 22.463 стручне књиге, збирка 2.845 стандарда и 3.503 прецода...) из пера њеног доскорашњег радника Драгана Тешовића.

Кључни књижевни догађај, избор „Књиге године“ (Драгићевићева „Књига о нама“) пропраћен је у мери коју заслужује, а **Виолета Стојменовић** је и анализирала улогу и домете овог, као и конкурса за кратку причу. Ту су и њени разговори са књижевником Драганом Великићем („Нинова награда“ за „Руски прозор“) и Флавијом Ригонатом, преводиоцем и власником издавачке куће „Лом“ која објављује хитове, или и већ заборављене наслове.

Следи неколико прича: Предрага Црнковића, Наје Марије Ајд, па представљање 50-годишњег сатиричног опуса Милена Миливојевића и приказ „питке и поетичне“ књиге Банета Димитријевића „Како сам пе-

Бележница
Лист Народне библиотеке Бор
Бор 18, издање 18, издавач: Народна библиотека Бор

Чиšање града

вао са овцама“ из пера Љубише Рајковића Кожельца. И сам Димитријевић се огласио текстом „Књижевност је мртва – приклучимо је на струју“ у коме анализира трку штампане и (н)ове „на струју“, која је на плану књижевних часописа – посредством сајтова, блогова и портала – поњему, већ однела победу.

Горан Миленковић бавио се новим и изабраним песмама Саше Д. Ловића под насловом „Неизрецива радост пута у безумље“, а читаоци су у прилици да упознају и неколико песама нашег суграђанина Бојана Костића из збирке „Аматер“ која се припрема за штампу.

И овај број „Бележнице“ илустрован је фотографијама из богате фотодокументације „Колектив“ која је на чувању у Завичајном одељењу Народне библиотеке.

Љ. Алексић

Нишлија Радован Мијалковић уловио сома од два и по метра

Брката неман из Бованског језера

СОКОБАЊА. – Сунчаног шестооктобарског дана усред Сокобање наиђосмо на групу знатијељника која се тискала да види чудо невиђено. Нишлија Радован Мијалковић, видно узбуђен и поносан, позираје је новинарима поред свог необичног трофеја – сома мужјака који је тог јутра уловио на Бованском језеру надомак села Трубаревца. Премда искусан риболовац Радован, од "само" 63 килограма, поприлично се намучио док није успео да се, уз помоћ машинице шимано 4.500 и специјалног најлона, избори са овом бркатом и зубатом рибљем немани тешком чак 81,5 килограм и дугом 2,5 метра.

Као у Хемингвејевом роману "Старац и море", очигледно неравноправна борба Радована са сомом потрајала је "јесењи дан до подне", прво на води, а потом на обали где га је вукао десет метара по песку. Каže да му је ово првина када је реч о таквим крупним примерцима. Имао је прошле године два близска сусрета са сомовима дужим и од његовог чамца, односно три метра, али није успео да их савлада. Овог пута му је то пошло за руком, односно удицом, захваљујући и двојици помагача. Радован је привео причу крају, посматрачи се разишли, а звезда снимања је свој пут од Бованског језера, преко Сокобање, завршила у једном рибљем ресторану.

Ј. С.